

Naulakallion lastenkoti

Omavalvontasuunnitelma nuorille

Sisällys

1. Mikä on omavalvontasuunnitelma	2
2. Suunnitelman laatiminen ja ylläpito	2
3. Lastenkodin tiedot	3
4. Kuinka Intro-osastoille tullaan	3
5. Keitä me olemme ja mitä teemme	3
6. Intro 1 ja Intro 2 osastojen toiminta	5
7. Arjen rakenteet ja säännöt	6
8. Arjen turvallisuus	6
9. Dokumentointi	7
10. Nuoren asema ja oikeudet	7
11. Nuoren mahdollisuus vaikuttaa	8
12. Rajoitustoimenpiteet	9
13. Miten Intro 1 ja Intro 2 osastolta lähdetään	13
14. Oikeusturva	13

1. Mikä on omavalvontasuunnitelma

Laki vaatii, että lastenkodilla on omavalvontasuunnitelma.

Omavalvontasuunnitelma on työkalu Naulakallion lastenkodin toiminnan ohjaamiseen ja seuraamiseen. Suunnitelman tarkoituksena on turvata nuorten oikeuksien toteutuminen lastenkotisijoituksen aikana. Nuoren oikeuksien turvaamisella tarkoitetaan, että nuoria kohdellaan asianmukaisesti sekä kunnioittavasti ja että jokaisen nuoren tuen tarpeisiin vastataan suunnitelmallisesti, turvallisesti ja laadukkaasti. Jokaisella nuorella on oikeus hyvään hoitoon. Samalla omavalvontasuunnitelma edistää työntekijöiden turvallisuutta sekä oikeuksia.

Tämä suunnitelma on lyhennelmä virallisesta omavalvontasuunnitelmasta ja on tarkoitettu nuorten käyttöön Intro 1 ja Intro 2 osastoilla. Nuorten omavalvontasuunnitelma on virallista suunnitelmaa lyhempi ja keskittyy nuorten kannalta tärkeisiin asioihin.

Suunnitelmassa käydään läpi lastenkodin toiminta sekä hoitoajatus, arki, henkilöstön tehtävät sekä nuorten oikeusturva.

Sekä Naulakallion virallinen, että nuorten omavalvontasuunnitelma on nähtävänä osastolla, jotta sen toteutumista voivat seurata sekä nuoret että henkilökunta. Henkilökunta tarkastelee suunnitelman ja käytäntöjen kohtaamista niin omissa työryhmäpalavereissa kuin päivittäisraporteilla. Nuorilla ja henkilökunnalla on mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmaan. Jokainen nuori saa nuorten omavalvontasuunnitelman muuttaessaan Intro1 tai Intro2 osastoille ja siitä kerätään palautetta mm. omahoitajakeskusteluiden yhteydessä.

2. Suunnitelman laatiminen ja ylläpito

Virallisen omavalvontasuunnitelman tekemisestä on vastannut laitoksen johtaja. Tämän omavalvontasuunnitelman ovat laatineet virallisen suunnitelman pohjalta osastojen nuoret, yhteistyössä ohjaajien sekä asiantuntijatiimin kanssa. Lastenkodin henkilöstöllä sekä nuorilla on ollut mahdollisuus kommentoida nuorten suunnitelmaa sen valmistumisvaiheessa. Suunnitelmaa päivitetään aina, mikäli siinä todetaan olevan korjattavaa. Mikäli nuori kokee tai havaitsee, että lastenkodin toiminta poikkeaa siitä, mitä suunnitelmassa kerrotaan, on hänellä oikeus ja mahdollisuus kertoa siitä henkilöstölle, esimerkiksi omahoitajalle.

3. Lastenkodin tiedot

Intro 1 ja Intro 2 osastot ovat osa Naulakallion lastenkotia, jonka omistaa Helsingin kaupunki. Lastenkotiin kuuluvat lisäksi kolme pitkäaikaisosastoa: Kuusela ja Saarnila, joissa on kuusi asiakaspaikkaa, sekä Leppälä, jossa asiakaspaikkoja on seitsemän. Intro 1 ja Intro 2 osastoilla on niin ikään kuusi paikkaa molemmissa. Lastenkodin toiminnasta vastaa johtaja ja jokaisella osastolla oma vastaava ohjaaja.

Intro 1 ja Intro 2 osastojen osoite on: Muinaistutkijantie 4, 00970 Helsinki

Muiden osastojen sekä toimistotilojen osoite on: Naulakalliontie 11, 00970 Helsinki

Vastuuhenkilö (puhelin ja sähköposti):

Jaana Haapamäki

lastenkodin johtaja

jaana.haapamaki@hel.fi

puh: 09-310 62030 tai 040 687 3549

4. Kuinka Intro-osastoille tullaan

Intro 1 ja Intro 2 osastoille voidaan tulla vastuusosiaalityöntekijän päätöksellä joko toisesta laitoksesta tai kotoa.

Kaikissa tapauksissa vastaava ohjaaja saa nuoren tiedot ja arvioi onko Intro 1 tai Intro 2 osasto sellainen paikka, jonka hoidosta nuori voisi hyötyä.

Intro 1 ja Intro 2

Tarjoavat pysäyttävää, arvioivaa ja kuntouttavaa päihdehoitoa 16–17 -vuotiaille nuorille, joilla on vakavaa päihteidenkäyttöä tai jotka tarvitsevat tukea mielenterveydellisissä asioissa.

5. Keitä me olemme ja mitä teemme

Naulakallion henkilökunta koostuu ammattihenkilöistä, joilla on monenlaista osaamista. Naulakalliossa työskentelee psykologeja, ohjaajia, joilla on sosiaalialan koulutus esimerkiksi sosionomi AMK, sairaanhoitajia ja toimintaterapeutteja. He miettivät ja rakentavat yhdessä sellaista toimintaa

lastenkodissa, jolla voidaan vastata mahdollisimman hyvin jokaisen nuoren tarpeisiin.

Intro 1 ja Intro 2 osastojen työntekijät tapaavat joka päivä aamuraportilla klo. 8.00 ja päiväraportilla klo. 14.00. Raporteilla päivitetään osastojen tilanne, jotta jokainen aikuinen on tietoinen, mitä nuorille kuuluu ja millainen on heidän päiväohjelmansa.

Osastoilla on kahden viikon välein työryhmäkokous, jossa käsitellään osaston tilannetta tarkemmin sekä esimerkiksi nuorilta tulleita toiveita osaston arkeen. Viikoittain järjestetään niin sanottu esimieskokous, jossa on paikalla laitoksen johtaja, vastaavat ohjaajat, psykologi sekä tarvittaessa kutsuttuna työntekijöiden edustaja. Esimieskokouksessa puhutaan laajemmin koko lastenkotia koskevista asioista.

Lastenkodin johtaja

Vastaa koko laitoksen lain- ja asianmukaisesta toiminnasta. Ohjaa ja valvoo kaikkien osastojen toimintaa.

Vastaava ohjaaja

Huolehtii, että osaston perustehtävä toteutuu: nuoret saavat tarpeitansa vastaavan hoidon ja kasvatuksen ja heidän oikeutensa toteutuvat. Ohjaa ja vastaa osaston toiminnasta.

Psykologi

Tukee osastojen työryhmiä hoidollisissa kysymyksissä. Osallistuu tarvittaessa nuoren hoidon tukemiseen. Vetää keskusteluryhmiä ja tapaa jokaisen nuoren yksilöllisesti tarpeen mukaan.

Sairaanhoitaja

Huolehtii, että nuoren terveydentila ja hyvinvointi huomioidaan kokonaisvaltaisesti hoidon aikana. Toteuttaa osaston perustehtävää ja vastaa omalla toiminnallaan, että nuori saa tarpeitansa vastaavan hoidon ja kasvatuksen ja turvaa hänen oikeuksiensa toteutumisen arjessa. Sairaanhoitaja voi toimia myös omahoitajana.

Toimintaterapeutti

Ohjaa Intro osastoilla toimintaryhmiä ja tapaa nuoria tarvittaessa nuoria kahden kesken. Toimintaterapeutti arvioi toimintakykyä. Toteuttaa osaston perustehtävää ja vastaa omalla toiminnallaan, että nuori saa tarpeitansa vastaavan hoidon ja kasvatuksen ja turvaa hänen oikeuksiensa toteutumisen arjessa.

Ohjaaja

Toimii omahoitajana, nuoren lähiaikuisena ja varmistaa arjen sujuvuuden. Toteuttaa osaston perustehtävää ja vastaa omalla toiminnallaan, että nuori saa tarpeitansa vastaavan hoidon ja kasvatuksen ja turvaa hänen oikeuksiensa toteutumisen arjessa.

Lastenkodin keittäjä

Huolehtii ruoanlaitosta ja elintarvikkeiden hankinnasta.

Sosiaalityöntekijä

Vastaa nuoren sijoituksesta. Varmistaa ja huolehtii, että nuoren etu toteutuu sijaishuoltopaikassa.

Sijaiset

Mikäli vakituinen henkilökunta on estynyt tulemaan töihin esimerkiksi sairauden takia, tulee hänen tilalleen lähes aina sijainen. Sijaiset on perehdytetty osaston toimintaan ja nuorten asioihin.

6. Intro 1 ja Intro 2 osastojen toiminta

Tässä luvussa kuvataan erityisesti sitä, miten Intro 1 ja Intro 2 osastoilla autetaan nuoria ja kuinka nuoriin suhtaudutaan.

Intro 1 ja Intro 2 osastojen hoitoajatus perustuu myönteiseen ihmiskäsitykseen. Ajattelempa, että jokaisella ihmisellä on voimavaroja, joiden myötä on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä sekä vaikuttaa omaan elämäänsä rakentavasti. Nuori kohdataan ja hyväksytään juuri sellaisena kuin hän on. Nuori on yksilö ja aktiivinen toimija, jolla on oma tahto, omat ajatukset ja tunteet. Nuorelle tarjotaan henkilökohtainen ja turvallinen vuorovaikutussuhde aikuisten kanssa.

Nuorella on arjessaan mukana henkilökuntaan kuuluva omahoitaja, jonka tehtävä on ensisijaisesti huolehtia nuoren asioista, kuten viikko-ohjelman suunnittelusta, vanhempien tai muiden läheisten yhteydenpidosta. Omahoitajatyö on tärkeä osa nuoren elämää ja nuoren hoitoa. Se on läheistä ja tiivistä vuorovaikutustyöskentelyä sijoituksen alusta loppuun asti.

Vanhempien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Sen tavoitteena on vahvistaa nuoren asettumista Intro 1 ja Intro 2 osastoille ja selkeyttää hoidon tavoitteita. Vanhempien ja perheen kanssa työskentely on aina yksilöllistä. Heihin pidetään

yhteyttä puhelimitse ja heitä tavataan kasvotusten. Vanhempia tiedotetaan nopeasti mahdollisista poikkeustilanteista (kuten myöhästymiset, luvattomat poissaolot).

Intro 1 ja Intro 2 osastojen työntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä sosiaalityön kanssa nuoren asioissa. Lisäksi he huolehtivat myös muusta yhteistyöstä ja nuoren hoitokontakteista sosiaali- ja terveysalan tahojen kanssa (kuten nuorisoi- ja päihdepsykiatria, päihdehoitopalvelut, nuorisovastaanotto yms.).

Nuorten päihteiden käyttö on yksi syy sijoitukselle ja päihteiden käyttöön puututaan aina vuorovaikutuksessa. Nuoria ohjataan ja pysäytetään keskusteluilla, vointia tarkkaillaan ja käytökseen puututaan asianmukaisin hoidon ja kasvatuksen keinoin. Hoito suunnitellaan aina nuoren tarpeita vastaavaksi. Se on yksilöllistä ja siinä huomioidaan nuoren mielipide.

7. Arjen rakenteet ja säännöt

Nuoret saavat Intro 1 ja Intro 2 osastoilla osakseen välittämistä ja turvaa. Tämä näkyy myös tiukoissa säännöissä ja arjen rakenteissa. Niiden tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja kehitystä sekä lisätä nuorten ja aikuisten turvallisuuden tunnetta. Niiden avulla pyritään välttämään epätietoisuutta ja epäjohtonmukaisuutta. Osastoilla noudatetaan voimassaolevaa lainsäädäntöä sekä yleisesti hyvinä pidettäviä käytöstapoja.

Yksityiskohtaiset säännöt sekä osastojen päiväohjelma käydään nuoren kanssa läpi työntekijän toimesta nuoren muuttaessa osastolle.

8. Arjen turvallisuus

Intro 1 ja Intro 2 osastoilla pyritään siihen, että jokaisella nuorella on osastolla turvallinen olo ja hyvä olla. Osastoilla noudatetaan säännöllistä päivärytmiä sekä käytänteitä. Esimerkiksi herätys, ruokailut sekä aamu- ja iltapäiväparkit ovat aina samaan aikaan. Näin ollen nuoren on mahdollista tietää aina, mitä osastolla seuraavaksi tapahtuu. Säännölliset rytmit tuovat turvaa ja mahdollistavat nuoren keskittymistä itseensä.

Intro 1 ja Intro 2 osastoilla saattaa toisinaan syntyä vaara- ja uhkatilanteita. Ne hoidetaan heti tilanteeseen puuttumalla sekä puretaan keskustelemalla aina mahdollisimman nopeasti. Nuorille ja työntekijöille mahdollistetaan tilaisuus käsitellä tilanteita, jotka saattavat askarruttaa myöhemmin tai niitä on hankala käsitellä yksin. Mikäli osastolla tapahtuu jotain poikkeuksellista, raportoidaan siitä aina eteenpäin työntekijöiden toimesta vastaavalle ohjaajalle ja johtajalle.

9. Dokumentointi

Nuoren arjesta kirjoitetaan päivittäiskirjauksia. Kirjaukset tehdään ohjaajia ja nuorta varten. Sen avulla kuvataan nuoren päivittäistä elämää sekä arkea osastolla ja tehdään näkyväksi nuoren kanssa tehtyä työtä, kuten Introissa tehtävää hoito- ja kasvatustyötä. Lisäksi kirjaukset vahvistavat nuoren oikeusturvaa kertomalla sen, ovatko esimerkiksi perustelut päätöksiin ja rajoituksiin kuvattu päivittäiskirjauksissa selkeästi ja nuoren oikeuksia kunnioittaen.

Nuorella on oikeus nähdä kirjaukset. Mikäli tiedon antaminen nuorelle olisi jostain syystä vastoin nuoren etua, tieto voidaan jättää antamatta. Nuorella on oikeus pyytää kirjauksiin korjauksia, mikäli hän havaitsee niissä puutteita tai virheellistä tietoa. Nuoresta ja hänen hoidostaan tehdään myös joka kuukausi erillinen arvio, jota nuori pääsee myös itse arvioimaan.

Rajoitustoimenpiteistä tehdään myös aina erilliset kirjaukset, joista käy ilmi kaikki toimenpiteeseen johtaneet syyt sekä perustelut.

Nuoriin liittyviä kirjauksia lukevat ja tekevät osaston ohjaajat, laitoksen psykologi ja johtaja sekä sosiaalityöntekijä.

10. Nuoren asema ja oikeudet

Intro 1 ja Intro 2 osastoilla otetaan huomioon nuoren toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltensä ja kulttuuritaustansa.

Kaikissa nuorta koskevissa toimissa hänen etunsa varmistetaan kiinnittämällä huomiota siihen, miten eri vaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin. Läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;
- 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;
- 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;
- 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omilla asioissaan; sekä
- 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.

Sijaishuoltoa toteutettaessa on otettava lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleen yhdistämisestä.

Nuorta kohdellaan osastoilla aina yksilönä ja hänen kohtelunsa tulee olla hyvää ja kunnioittavaa. Nuoren kanssa käydään läpi arjen rakenteet sekä säännöt ja selvitetään niiden merkitys osastolla.

Nuori saa osakseen ymmärrystä, välittämistä ja suojelua kaikilta osaston aikuisilta. Omahoitajan tehtävä on erityisesti tutustua nuoreen ja tunnistaa nuoren tarpeita sekä vastata niihin. Nuorella on oikeus ilmaista erilaisia tunteita ja aikuiset ovat apuna niiden käsittelyssä. Nuoren omaa tilaa, tahtoa sekä fyysistä ja henkistä koskemattomuutta kunnioitetaan. Esimerkiksi nuoren oma huone on paikka, jonka yksityisyyttä kunnioitetaan.

Nuorta autetaan elämänhallinnassa, vastuullisuuteen kasvamisessa ja itsenäistymisessä.

Nuorella on oikeus tulla rajoitetuksi, mikäli hän käyttäytymisellään asettaa itsensä tai jonkun muun vaaraan.

11. Nuoren mahdollisuus vaikuttaa

Nuorella on useita mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa. Arkipäiväisistä asioista voi puhua aamu- ja iltapäiväparkissa tai osaston aikuisen kanssa. Omahoitaja on nuoren lähiaikuinen, mutta nuorella on oikeus keskustella myös muiden ohjaajien kanssa. Nuorella on halutessaan oikeus keskustella myös laitoksen johtajan ja psykologin kanssa. Aikuisten velvollisuus on kuunnella, mitä nuorella on sanottavana ja velvollisuus toimia ja reagoida, mikäli tarve vaatii. Lisäksi nuorella on aina oikeus puhua/soittaa omalle sosiaalityöntekijälle omista asioistaan.

Hoidon sisältöön liittyvissä kysymyksissä tärkein vaikuttamisen paikka on neuvottelu. Neuvotteluihin valmistaudutaan nuoren kanssa yhdessä. Neuvottelussa on läsnä osaston henkilökuntaa, sosiaalityöntekijä ja nuoren läheiset. Neuvottelussa asetetaan tavoitteet nuoren hoidolle ja päivitetään hoito- ja kasvatus- sekä asiakassuunnitelmaa, joka antaa raamit nuoren hoidolle. Nuorella on oikeus saada tietoa omista asioistaan. Intro 1 ja Intro 2 osastoilla pyritään siihen, että nuorella on aina kaikki tarvittava sekä ajantasainen tieto omista asioistaan.

Nuorta mietityttäviin asioihin tarjotaan aina apua ja tietoa niiden käsittelyn mahdollistamiseksi. Ratkaisuja erilaisiin pulmiin etsitään yhdessä nuorten ja työntekijöiden kesken. Näin ollen nuori saa mahdollisuuden muodostaa oman näkemyksensä asianmukaisen tiedon pohjalle.

Nuorta kuullaan aina häntä koskevissa päätöksissä ja nuorella on oikeus kertoa mielipiteensä. Mielipiteen avulla hänellä on mahdollisuus vaikuttaa päätökseen.

Katso kohta 14. Oikeusturva.

12. Rajoitustoimenpiteet

Intro 1 ja Intro 2 osastoilla tehdään tarpeen mukaan lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. Niiden käyttämiseen tarvitaan aina laillinen yksilö- ja tilannekohtainen peruste eikä rajoitustoimenpiteitä milloinkaan käytetä rangaistuksena. Jos rajoitustoimenpidettä käytetään, on aina valittava lievin mahdollinen toimenpide. Rajoitustoimenpiteen käyttäminen lopetetaan heti, kun sen käytölle ei enää ole lain mukaisia perusteita. Toimenpidettä lievennetään heti, jos se on mahdollista.

Rajoitustoimenpiteitä käytetään, mikäli nuori omalla käytöksellään ja toiminnallaan vaarantaa oman kasvun, kehityksen tai turvallisuuden tai jonkun muun nuoren tai henkilökunnan turvallisuuden. Rajoitustoimenpiteiden käytöstä keskustellaan aina nuoren sekä työryhmän että sosiaalityöntekijöiden ja esimiehen kanssa.

Rajoitustoimenpiteet toteutetaan aina mahdollisimman turvallisesti ja nuoren ihmisarvoa kunnioittaen. Rajoitustoimenpiteet kirjataan aina lain edellyttämällä tavalla.

Rajoitustoimenpiteistä tehdään kuulemiset, eli nuoren oma ja huoltajien mielipide rajoitustoimenpiteeseen selvitetään mahdollisimman nopeasti. Rajoitustoimenpiteestä valittamisen mahdollisuus tuodaan myös esille nuorelle selkeästi. Nuorta autetaan tarvittaessa valituksen tekemisessä.

Rajoitustoimenpiteet käydään aina läpi keskustelemalla nuoren kanssa sen päätyttyä.

Rajoitustoimenpiteet Intro 1 ja Intro 2 osastoilla:

Osaston vastaava ohjaaja käy keskustelun nuoren sijoituksesta vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa ennen sijoitusta Intro 1 tai Intro 2 osastolle. Keskustelussa arvioidaan lapsen kokonaistilannetta ja lapsen yksilö- ja tilannekohtaista tarvetta aloittaa sijoitus rajoittamalla nuoren liikkumista 30 vuorokautta ja yhteydenpitoa 30 vuorokautta.

Liikkumisvapauden rajoitus. *Toimenpiteen tarkoituksena on pysäyttää nuoren vakava päihteidenkäyttö ja turvata nuoren terveys sekä kasvu ja kehitys. Rajoitustoimenpiteellä pyritään mahdollistamaan kokonaisvaltainen hoito sekä hyvinvoinnin seuranta, hoidon oikea-aikainen toteutuminen ja toipuminen. Liikkumista rajoitetaan tarpeen mukaan sijoituksen aikana, mikäli nuoren oma käyttäytyminen sekä toiminta sitä vaativat.*

Esimerkiksi, jos karkailua tai vakavaa päihteiden käyttöä esiintyy. Liikkumisvapauden rajoitus voi olla enimmillään 30 vrk.

Rajoituksesta tehdään nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan ylös myös, kuinka rajoitustoimenpidettä voi lähteä lieventämään ja millaisella aikataululla.

Lastenkodin johtaja on määrännyt päätöksenteon osalle henkilökuntaa, joka voi tehdä mm. liikkumisvapauden rajoittamista koskevan päätöksen seitsemään vuorokauteen asti. Vastuusosiaalityöntekijä tekee liikkumisvapauden rajoittamisen jatkopäätöksen 30 vuorokauteen asti. Päätös annetaan tiedoksi ja siitä on muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

Yhteydenpidon rajoitus. *Yhteydenpidon rajoituksen tarkoituksena on estää nuorta hankkimasta itselleen tai osaston muille nuorille päihteitä sekä estää nuorta välittämästä päihteitä tai mahdollisesti karkaamasta osastolta. Yhteydenpidon rajoituksella pyritään välttämään nuoren yhteydenpito nuoren kannalta vahingollisiin verkostoihin.*

Yhteydenpidon rajoittaminen ei koske niitä henkilöitä, jotka katsotaan olevan nuoren hoidon näkökulmasta merkityksellisiä ja nuorelle tärkeitä. Yhteydenpidosta näihin henkilöihin sovitaan sosiaalityöntekijän ja huoltajien ja nuoren kanssa. Edellä mainittuihin henkilöihin nuori voi pitää yhteyttä osaston puhelimesta tai he voivat vieraila osastolla.

Rajoituksesta tehdään nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan ylös myös, kuinka rajoitustoimenpidettä voi lähteä lieventämään ja millaisella aikataululla.

Päätöksen yhteydenpidon rajoittamisesta tekee laitoksen johtaja 30 vuorokauteen asti ja sitä pidemmistä sosiaalityöntekijä. Päätös annetaan tiedoksi ja siitä on muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

Henkilökatsastus. *(huumeseula tai puhalluskoe) Henkilönkatsastus toteutetaan virtsanäytteenä ja siitä otetaan huumeseula. Huumeseula lähetetään aina tutkittavaksi HUS-LABiin. Toimenpiteen tarkoituksena on kartoittaa päihteidenkäytön tilaa ja sitä, mitä mahdollisia päihteitä nuori on käyttänyt. Näin ollen pystytään takaamaan nuorelle oikea-aikainen puutuminen sekä oikeanlaisen hoidon toteutuminen.*

Henkilökatsastus tehdään tarpeen vaatiessa ja yksilöllisen suunnitelman mukaan tai, jos arvioidaan, että se on nuoren näkökulmasta välttämätöntä. Esimerkiksi nuoren lääkitys vaatii päihteettömyyttä. Henkilönkatsastuksia voidaan myös tehdä tilanteissa, joissa osaston henkilökunnalle syntyy epäily, että nuori on käyttänyt päihteitä.

Henkilönkatsastuksen suorittaa pääsääntöisesti sairaanhoitaja. Muissa tapauksissa kaksi henkilökuntaan kuuluvaa työntekijää suorittaa henkilönkatsastuksen. Lähtökohtaisesti henkilökatsastuksen suorittaa nuoren kanssa samaa sukupuolta oleva työntekijä.

Lastenkodin johtaja on määrännyt päätöksenteon osalle henkilökuntaa, joka voi tehdä henkilönkatsastusta koskevan päätöksen. Päätös ei ole valituskelpoinen. Päätös annetaan tiedoksi, mutta siitä ei ole muutoksenhakuoikeutta.

Henkilöntarkastus. Introissa tehdään nuorelle henkilöntarkastus, kun hän on ollut osaston ulkopuolella ilman työntekijän valvontaa ja on syntynyt vahva ja selkeä epäily siitä, että nuori saattaa tuoda osastolle päihteitä tai muita sellaisia aineita tai esineitä, joilla hän voi vaarantaa esimerkiksi omaa tai muiden terveyttä. Henkilöntarkastuksen tarkoituksena on estää päihteiden ja niiden käyttövälineiden sekä muiden kiellettyjen tai vaarallisten esineiden (esimerkiksi teräaseiden) kulkeutuminen osastolle. Tarkoituksena on, että osasto on jokaisella turvallinen paikka.

Henkilöntarkastus toteutetaan eristyshuoneessa kahden työntekijän toimesta. Nuori ohjataan eristyshuoneeseen ja hänelle annetaan mukaan kylpytakki. Eristyshuoneessa oleva kamera peitetään ja nuori vaihtaa päälleen kylpytakin työntekijöiden odottaessa ulkopuolella. Henkilöntarkastuksessa henkilökunta ei riisu nuorta tai ota väkisin vaatteita pois nuoren päältä. Työntekijät käyvät kaikki nuoren vaatteet, laukut/reput, lompakon läpi, sekä taputtelevat kylpytakin läpi (taskut, kylpytakin vyön, jne). **Nuoren intiimialueille koskeminen on ehdottomasti kielletty.** Lähtökohtaisesti henkilöntarkastuksen suorittaa nuoren kanssa samaa sukupuolta oleva työntekijä.

Päätöksen henkilöntarkastuksesta tekemisestä tekee vuorossa oleva ohjaaja. Henkilöntarkastuksesta tehdään ainoastaan tarvittavat kirjaukset, joissa käy ilmi henkilöntarkastuksen perusteet, tarkastuksesta ei tehdä erillistä päätöstä.

Omaisuu den ja lähetysten tarkastaminen. Mikäli henkilökunnalla on syyt epäillä, että nuorella on hallussaan huoneessaan kiellettyjä aineita tai esineitä, on heillä mahdollisuus omaisuuden ja lähetysten tarkastamiseen, joka lähtökohtaisesti tarkoittaa nuoren huoneen tarkastamista. Esimerkiksi, jos nuori on päihtyneen oloinen osastolla tai on satuttanut itseään, on nuoren turvallisuuden takaamiseksi tarpeellista tarkistaa nuoren huone päihteiden tai itsensä vahingoittamiseen soveltuvien esineiden osalta.

Tarkastus toteutetaan siten, että kaksi hoitohenkilökuntaan kuuluvaa työntekijää tarkastaa nuoren huoneen ja nuori voi halutessaan olla mukana tarkastuksessa.

Lastenkodin johtaja on määrännyt päätöksenteon osalle henkilökuntaa, joka voi tehdä henkilönkatsastusta koskevan päätöksen. Päätös annetaan tiedoksi, mutta siitä ei ole muutoksenhakuoikeutta.

Aineiden ja esineiden haltuunotto. Henkilökuntaa ottaa haltuun päihtymistarkoitukseen soveltuvat aineet ja esineet. Lisäksi otetaan haltuun sellaiset aineet ja esineet, joilla nuori voi vahingoittaa itseään tai toista henkilöä. Haltuun otettu omaisuus palautetaan sijoituksen päätyttyä nuorelle, jos ei sitä ole muutoin hävitetty. Esimerkiksi huumeet luovutetaan poliisille.

Haltuunotosta tehdään aina erillinen päätös.

Kiinnipitäminen. Hoitohenkilökunta voi nuoren rauhoittamiseksi pitää kiinni nuoresta, mikäli nuori käyttäytyy uhkaavasti ja aggressiivisesti itseään, muita nuoria tai osaston henkilökuntaa kohtaan ja todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita. Kiinnipitoon ryhdytään vain, jos se on nuoren oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden vaarantumisen vuoksi välttämätöntä. Kiinnipitäminen on aina

viimesijaisin keino rauhoittaa tilanne ja se lopetetaan välittömästi, kun siihen ei ole enää tarvetta.

Kiinnipidosta tehdään kirjallinen selvitys laitoksen johtajalle ja sosiaalityöntekijälle. Kiinnipidosta ei tehdä kirjallista hallintopäätöstä.

Eristäminen. Nuori on mahdollista eristää laitoksen muista nuorista, mikäli hän käyttäytyy uhkaavasti ja aggressiivisesti itseään, muita nuoria tai osaston henkilökuntaa kohtaan ja todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita. Eristäminen on mahdollista myös muista erityisen perustellusta syistä nuoren hengen, terveyden ja turvallisuuden takaamiseksi.

Sekä Intro 1 että Intro 2 osastoilla on omat eristämishuoneet. Eristyksen aikana nuoren kanssa on pääsääntöisesti kaksi työntekijää. He huolehtivat nuoren hoidosta, kuten voinnin seurannasta, vuorovaikutuksesta ja ruokailusta. Nuoren toiveesta hänet voidaan jättää eristyshuoneeseen hetkeksi olemaan myös yksin. Tällöin häntä ja hänen vointiaan seurataan kameravalvonnan välityksellä.

Eristämishuoneessa on myös kutsunappi, jota painamalla voi hälyttää henkilökunnan paikalle. Eristäminen lopetetaan heti, kun eristämisen perusteet eivät enää täyty ja nuoren tilanne on rauhoittunut. Ennen kuin eristäminen lopetetaan, tehdään nuoren kanssa suunnitelma, mitä tulee ottaa huomioon osaston yhteisiin tiloihin siirtyessä.

Eristäminen voi kestää korkeintaan 24 tuntia. Tarpeen vaatiessa voidaan eristämistä jatkaa, jolloin siitä tehdään uusi päätös. Tällöin nuoren tilanteen arvioi myös lääkäri. Yhtäjaksoisesti eristys voi kestää korkeintaan 48 tuntia.

Lastenkodin johtaja on määrännyt päätöksenteon osalle henkilökuntaa, joka voi tehdä eristämistä koskevan päätöksen. Päätös annetaan tiedoksi ja siitä on muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

Eriytyinen huolenpito. Intro 1 ja Intro 2 osastoilla järjestetään erityisen huolenpidon jaksoja tarpeen mukaan. Eriytyinen huolenpito järjestetään silloin, kun nuoren päihteiden käyttö tai päihteiden käyttöön liittyvä elämäntapa vaarantavat nuoren terveyden ja hengen tai nuoren käyttäytymiseen ei ole kyetty puuttumaan muilla keinoilla. Eriytyinen huolenpito toteutetaan yhteistyössä nuoren oman hoitokontaktin kanssa, esimerkiksi HUS nuorten päihdepsykiatrisen poliklinikan kanssa.

Ennen erityisen huolenpidon järjestämistä tehdään sosiaalityöntekijälle päätöksenteon tueksi kasvatuksellinen lausunto henkilökunnan toimesta nuoren tilanteesta. Myös psykologi sekä lääkäri tekevät omat arvionsa ja antavat lausunnon. Näiden lausuntojen perusteella sosiaalityö arvioi, onko erityisen huolenpidon jaksolle tarvetta.

Eriytyinen huolenpito on pituudeltaan 30 vuorokautta ja tarpeen vaatiessa sitä voidaan jatkaa 60 vuorokautta. Eriytyisen huolenpidon jaksolle laaditaan aina erilliset tavoitteet ja niitä arvioidaan jatkuvasti.

Päätöksen erityisen huolenpidon järjestämisestä tekee johtava sosiaalityöntekijä avohuollon tai sijoituksen sosiaalityössä. Päätös annetaan tiedoksi ja siitä on muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

13. Miten Intro 1 ja Intro 2 osastolta lähdetään

Sijoituksen loppumiseen Intro 1 ja Intro 2 osastoilla voi olla useita syitä. Useimmiten se tapahtuu, kun nuori täyttää 18 vuotta ja lastensuojelun asiakkuus päättyy. Osastoilla huolehditaan, että nuori pääsee tarvittaessa ja niin halutessaan lastensuojelun jälkihuollon piiriin. Jälkihuoltotyöskentely aloitetaan n. 6kk ennen kuin nuori täyttää 18 vuotta.

Muita vaihtoehtoja sijoituksen päättymiselle on:

- kotiutuminen, jolloin sijoituksen syyt ovat poistuneet. Kotiutumiseen liittyy vahvasti myös kodin muuttunut tilanne ja voimavarat, ei vain nuoren tilanteen muuttuminen.
- sijaishuoltopaikan muuttuminen, eli nuoren siirtyminen johonkin muuhun sijaishuoltopaikkaan
- siirtyminen asumisharjoitteluun alle 18 vuotiaana

Nuoren kanssa aloitetaan aina erotyöskentely ennen nuoren lähtöä. Siinä käydään läpi Intro 1 tai Intro 2 osastoilla vietettyä aikaa ja pois siirtymiseen liittyviä asioita.

14. Oikeusturva

Nuoren oikeusturva tarkoittaa keinoja, joilla varmistetaan, että nuori pääsee niihin oikeuksiinsa, jotka hänelle on lainsäädännössä turvattu.

Sosiaalityöntekijällä on tärkeä rooli

Sosiaalityöntekijä vastaa Intro 1 ja Intro 2 osastojen työntekijöiden sekä yhteistyössä vanhempien kanssa siitä, että nuoren oikeudet toteutuvat sijaishuollossa, ja että nuori saa tarpeitaan vastaavan hoidon, kasvatuksen ja muun huolenpidon sekä tarvittavat tukitoimet. Sosiaalityöntekijän tärkeän roolin vuoksi, nuorta tuetaan ja kannustetaan ottamaan yhteyttä ja sopimaan tapaamisista sosiaalityöntekijänsä kanssa.

Kun päätös on nuoren mielestä virheellinen

Sosiaalityöntekijällä ja Intro 1 sekä Intro 2 osastojen työntekijöillä on velvollisuus antaa viipymättä tietoa nuorta koskevista päätöksistä nuorelle, vanhemmille, huoltajille tai muulle nuoren lailliselle edustajalle. Lisäksi heille on selvitettävä heidän oikeutensa ja velvollisuutensa, mukaan lukien mahdollisuus valittaa päätöksestä. Nuorelle asiat on kerrottava hänelle ymmärrettävällä tavalla.

Sekä laitoksen henkilökunnalla että nuoren sosiaalityöntekijällä on velvollisuus ohjata ja avustaa nuorta valituksen tekemisessä ja tarvittaessa käyttämään oikeusavustajan palveluita.

Kun nuori kokee epäasianmukaista kohtelua

Jos nuori kokee tulleen väärin kohdelluksi toisten nuorten tai henkilökuntaan kuuluvan työntekijän osalta, hän voi kertoa asiasta jollekin osaston henkilökuntaan

kuuluvalle työntekijälle, vastaavalle ohjaajalle tai laitoksen johtajalle. Omista kokemuksista on myös tärkeää kertoa omalle sosiaalityöntekijälle, koska sosiaalityöntekijän velvollisuus on puuttua tilanteeseen. Jos tilanne on sellainen, että nuori haluaa tehdä asiasta valituksen, on sekä laitoksen henkilökunnalla että nuoren sosiaalityöntekijällä on velvollisuus ohjata ja avustaa nuorta valituksen/muistutuksen tekemisessä.

Kun nuori kokee, että toiminnassa ei noudateta lakia

Nuori voi kannella lastenkotien toimintaa valvovalle kunnan viranomaiselle esimerkiksi omalle sosiaalityöntekijälle, jos kokee, että lastenkoti ei noudata toiminnassaan lakia.

Kantelun voi tehdä myös aluehallintovirastoon tai Valviraan silloin, kun nuori katsoo lastenkodin toiminnan olevan lainvastaista, virheellistä tai epäasianmukaista. Kantelun voi tehdä myös tehtävien laiminlyönnin perusteella.

Kantelun voi tehdä myös ylimmille laillisuusvalvojille, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja valtioneuvoston oikeuskanslerinvirastoon, joiden tehtävänä on erityisesti valvoa sitä, että missään tilanteessa, missä ihmistä kohtaan käytetään julkista valtaa, ei loukata tämän oikeuksia.

Sosiaalityöntekijän velvollisuus on ohjata ja avustaa nuorta kantelun tekemisessä.

Sosiaali- ja potilasasiamies

Sosiaali- ja potilasasiamieheen voi ottaa yhteyttä, kun on kysyttävää nuoren oikeuksista lastensuojelun asiakkaana tai potilaana, tai kun nuori tarvitsee apua valitusten tai kanteluiden tekemisessä.